

Liturgiesuggesties Moldavië

Handreikingen om een dienst te organiseren rond Moldavië

Moldavië centraal

Jullie gemeente steunt een of meerdere projecten in Moldavië. Zo kan de kerk daar diaconaal werk doen, wat zonder deze bijdrage niet mogelijk zou zijn. En zo helpen we elkaar om samen kerk in actie te zijn, hier en in Moldavië. Naast dit diaconale werk zijn we als kerken ook verbonden door wat we geloven en hoe we dat vieren. Denk bijvoorbeeld aan het Onze Vader, dat door christenen wereldwijd iedere zondag wordt uitgesproken. Of aan het aansteken van een kaars als teken van Gods aanwezigheid, een symbool dat meer zegt dan woorden en dat overal wordt herkend. In een kerkdienst waarin Moldavië centraal staat kunnen deze elementen een plek krijgen. In deze handreiking vind je ideeën om zo'n dienst te organiseren. Ze zijn bedoeld als losse ideeën om zelf een dienst mee vorm te geven, die past in jullie context.

Liturgische onderdelen

Aansteken kaars

In het startpakket van Moldavië zit een filmpje waarin een kaars wordt aangestoken. Gebruik dit filmpje bijvoorbeeld aan het begin van de dienst. Vraag een moment stilte en benoem dat we vandaag in verbondenheid met de kerk in Moldavië het licht van Christus ontsteken, daar en hier. Nadat het filmpje is afgelopen kun je zelf een kaars aansteken. Zo laat je vanaf het begin van de dienst de verbondenheid zien met de kerk in Moldavië.

Introductie thema

Deze dienst is een andere dan anders. Neem mensen mee in het thema van de dienst door een korte introductie, zodat ze weten wat er zal komen. Waarschijnlijk zijn de meeste mensen al op de hoogte via nieuwsbrief of kerkblad, maar het is voor iedereen prettig te weten waar deze dienst over gaat. In het actielandenpakket zit een introductiefilm over Moldavië. Heb je dit filmpje niet kort geleden laten zien, dan zou je dit goed kunnen gebruiken bij de introductie.

kerk in actie

Kyrie

Er is veel leed in de wereld, wat ook Moldavië niet voorbij gaat. Aan het begin van de dienst kun je hierbij stilstaan, met een kyriëgebed, bijvoorbeeld met een gezongen kyrië uit de orthodoxe kerk:

13 Kyrie eleison

Rusland

Ky - ri - e e - lei - son, Ky - ri - e e - lei - son,
Ky - ri - e e - lei - son.

Uit: Hoop van alle volken

Zingen

In de kerken in Moldavië wordt veel gezongen in het Russisch en/of Roemeens. Hieronder vind je een aantal suggesties van liederen in deze talen die je in de dienst kunt gebruiken.

Heilige Here God - Uit: Hoop van alle volken

14 Heilige Here God

Rusland

Hei - li - ge He - re God, hei - li - ge ster - ke God,
A - gi - os o The - os, A - gi - os Is - chi - ros,
hei - li - ge on - sterf - lijke God, ont - ferm U o - ver ons.
A - gi - os A - tha - na - tos, E - lei - son i - mas.

kerk in actie

Alleluia - Taize

Alleluia

Ал - лел - лу - и - а, ал - лел - лу - и - а,
 Al - le - lu - i - a, al - le - lu - i - a,
 ал - лел - лу - и - а,
 al - le - lu - i - a,
 сла - ва те - бе Бо - (же!) же! сла - ва те - бе
 Sla - va tie - bie Bo - (žel) žel! Sla - va tie - bie
 Бо - (же!) же! сла - ва те - бе Бо - (же!) же!
 Bo - (žel) žel! Sla - va tie - bie Bo - (žel) žel!

Fine

D.C. al Fine

(Alleluia! Glory be to you, O Lord. / Alleluia! Gloria a te, Signore. / Hallelujah! Ehre sei dir, Herr. / ¡Aleluya! Gloria a ti, Señor. / Alléluia! Gloire à toi, Seigneur. / Aleluia! Glória a ti Senhor!)

Heilige Here God - Uit: Hoop van alle volken

22 Halleluja

Oekraïne

Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - ja,
 Hal - le - lu - ja.

Muziek: Orthodoxe liturgie, Kiev

Heilige God (Roemenië)

Sfinte Dumnezeule

The image shows a musical score for the hymn 'Sfinte Dumnezeule'. It consists of two systems of music. The first system has a treble clef and a tempo marking of ♩ = 80. The melody is written in the treble clef, and the bass line is in the bass clef. The lyrics are: 'Sfîn-te Dum - ne - ze-u-le, Sfîn-te ta - re, Sfîn-te fâr' de'. The second system continues the melody and bass line with the lyrics: 'moar - te, mi-lu - ieş-te-ne pe noi.' The music is in a simple, hymn-like style with a steady rhythm.

(Holy God, Holy strong, Holy immortal: have mercy on us. / Dieu saint, saint et fort, saint et immortel, aie compassion de nous. / Heiliger Gott, heiliger Mächtiger, heiliger Unsterblicher, erbarme dich unser. / Dios santo, santo y fuerte, santo e inmortal, ten compasión de nosotros. / Święty Boże, Święty Mocny, Święty Nieśmiertelny, zmiłuj się nad nami. / Dio santo, santo e forte, santo e immortale, abbi pietà di noi.)

Music: Orthodox

Vertaling:

Heilige God,
Heilige Sterke,
Heilige Onsterfelijke,
Ontferm U over ons.

Tekstlezing en thema

De kerk in Moldavië is een dienende kerk, die er probeert te zijn voor eenzame ouderen op het platteland, kinderen die thuis niet worden opgevangen na school, maar ook mensen op de vlucht uit Oekraïne. Hier kun je bij de tekstlezing en de verwerking goed bij aansluiten.

Een paar suggesties:

- Johannes 6:1-15 - Een bekend verhaal waarmee je in deze dienst goed de boodschap kunt onderstrepen dat het uiteindelijk niet alleen gaat om de hoeveelheid van ons dienen, maar dát we dienen en God dat wil zegenen. Zo verdwijnt de kramp dat er iets opgelost moet worden en wordt dienen veel meer een geestelijke houding waarmee je in de wereld wil staan: een dienende kerk, hier en in Moldavië.
- Handelingen 2:41-47 - Een gedeelte over het leven van de eerste gemeente, dat ook iets vertelt over de indruk die deze gemeente maakt in haar omgeving en erop gericht is te delen van wat ze heeft ontvangen.
- Mattheüs 5:13-16 - Dit gedeelte kun je eventueel aanvullen met vers 1-15. Centraal staat de gedachte dat je wat je hebt ontvangen, niet voor jezelf houdt, maar deelt met anderen om je heen. Je bent geroepen om zout te zijn, een samenleving op smaak te brengen en om door wat je doet (je goede daden) iets van God zelf te laten zien.

Verwerken

Het is mooi om in deze dienst als gemeentelid ook iets te kunnen doen voor Moldavië:

- Bestem de collecte voor het project dat jullie als gemeente steunen. Laat vooraf het collectiefilmpje zien en kondig het met een warme aanbeveling aan. Het filmpje vind je in het actielandenpakket dat je hebt ontvangen.
- Leg vooraf aan de dienst een boek neer of post-its waar mensen hun gebedspunten voor Moldavië op kunnen schrijven. Neem deze punten mee in de gebeden. Laat de gebeden bijvoorbeeld door een paar gemeenteleden doen.
- Laat als teken van verbondenheid gemeenteleden een kaarsje aansteken voor hun medegelovigen in Moldavië. Je zou dit bijvoorbeeld voor de gebeden kunnen doen en na het aansteken van de kaarsjes vanzelf over kunnen gaan naar de gebeden. Zing tijdens het aansteken bijvoorbeeld het Taizélied 'Jezus U bent het Licht in ons leven'.

Gebeden

Als onderdeel van de gebeden kun je dus kaarsjes en gebedspunten gebruiken. Als teken van verbondenheid kun je de gebeden afsluiten met het Onze Vader dat door gelovigen op een indrukwekkende wijze wordt uitgesproken. Je vindt het filmpje daarvoor in het startpakket. Zo bid je niet alleen voor de kerk en christenen in Moldavië, maar ook met hen.

In de gebeden kun je gebruik maken van een gebed uit 'Help ons U te vinden', van de Protestantse Kerk:

Gebed

God,
zoveel mensen
die wanhopen
en de hoop
op een betere toekomst
verloren hebben
de hoop
voor zichzelf opgegeven.
Daarom bidden wij
om nieuwe hoop
om vertrouwen
dat U niet loslaat
wat uw hand begon.

Amen.

(Margreet Verspuij - Visser Uit Help ons U te vinden. 101 nieuwe gebeden. Protestantse Kerk 2016)

Gedicht

Een gedicht kan helpen om wat je wilt zeggen met andere taal te beschrijven. Een gedicht over delen en samen leven, dat goed kan passen, is het gedicht 'Mensen hebben mensen nodig' van Marinus van den Berg.

Mensen hebben mensen nodig

Mensen hebben mensen nodig
om elkaar te dragen
om elkaar tot leven te brengen.

Mensen hebben mensen nodig
om voor elkaar op te komen
om samen te werken aan
welzijn en geluk.

Mensen hebben mensen nodig
om te laten zien wie U bent
God van liefde
God van gerechtigheid.

Wek dan die kracht in ons.
Doe die liefde in ons ontvlammen
die ons omkeert naar elkaar
die ons doet zorgen voor elkaar.

Dat wij U liefhebben.
Dat wij onze naaste beminnen.
Dat wij onszelf beminnen.

Marinus van den Berg
Uit *Medemens 4*

kerk in actie

Zegen

Betrek in de zegen ook de kerk in Moldavië, bijvoorbeeld door te benoemen dat de gemeente de zegen ontvangt van de God van de kerk hier en in Moldavië. Met lied 423 uit het Liedboek zou je de dienst kunnen afsluiten met het oog op de wereldwijde kerk:

Nu wij uiteengaan vragen wij God:
ga met uw licht voor ons uit!
Nu wij uiteengaan wens ik jou toe:
ga met God!
Vaya con Dios en à Dieu!

Voor wie ons lief zijn vragen wij God:
ga met uw licht vóór hen uit!
Al onze vrienden wensen wij vrede:
ga met God!
Vaya con Dios en à Dieu!

Voor alle mensen op onze weg:
vrede en goeds in elk huis!
Voor al wie kwamen onder dit dak:
ga met God!
Vaya con Dios en à Dieu!